

Ochrona jerzyków gniazdujących w budynkach

Propozycja ochrony i zwiększenia liczebności populacji jerzyków oraz rekompensaty utraconych miejsc gniazdowania poprzez rozwieszenie na wyznaczonych budynkach oraz placówkach dydaktycznych osiedla Nowy Dwór we Wrocławiu budek lęgowych

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Jerzyk gniazdujący w budynkach	3
III. Jerzyk w literze prawa.	3
IV. Placówki dydaktyczne	5
1. Zespół Szkół nr 6 we Wrocławiu, L.O. z oddziałami integracyjnymi nr XXX, Technikum nr 14, Szkoła podstawowa integracyjna nr 103, ul. Nowodworska 70-82	5
2. Liceum Ogólnokształcące nr XV im. mjr. Piotra Wysockiego, ul. Wojrowicka 58	7
3. Szkoła Podstawowa nr 113 im. Adama Rapackiego/ Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1	10
V. Budynki mieszkalne.	12
1. Budynek przy ul. Nowodworskiej 1-15	12
2. Budynek przy ul. Rogowskiej 34	16
3. Budynek przy ul. Rogowskiej 24	17
4. Budynek przy ul. Zemska 1 – 7	18
VI. Wzory budek lęgowych	19
a. jerzyk	19
VII. Montaż i dbałość o budki	21
VIII. Kosztorys	22
IX. Literatura	23

I. Wstęp

Wiele gatunków ptaków gniazduje w pobliżu człowieka. Jerzyk, podobnie jak wróbel czy kawka gniazdują prawie wyłącznie w budynkach. Zajmują przestrzenie w stropodachach, szczeliny między płytami, czy pod parapetami. Prace termomodernizacyjne powodują, że liczba miejsc, w których ptaki te mogą gniazdować, gwałtownie się zmniejsza. Prace te powinny przebiegać zgodnie z prawem dotyczącym ochrony przyrody. Wymagane są tylko dobre chęci oraz odpowiednio wczesne zaplanowanie prac.

II. Jerzyk gniazdujący w budynkach

Jerzyk jest jedynym gatunkiem z rodziny jerzykowatych występujących w północnej i centralnej Europie. Przestrzeń powietrzna jest dla jerzyka całym światem. Na ziemi, a także na drzewach z własnej woli nie siada. Nie pozwalają mu na to jego małe łapki, które przystosowane są do czepiania się pionowych powierzchni skał. **Liczba owadów przynoszonych pisklętom do gniazda może sięgać 20000 na dobę. W ten sposób jerzyki istotnie wpływają na zmniejszenie liczebności owadów krwio pijnych (komarów, meszek). Nie ma lepszego, tańszego i bezpieczniejszego sposobu na ograniczenia w mieście ilości dokuczliwych owadów, jak jerzyki. O skuteczności ich działania można przekonać się mieszkając na osiedlu, gdzie jest jeszcze dużo jerzyków.**

Obecnie jedynym siedliskiem jerzyka są budynki. Podkreślić należy, że nie brudzą one ani elewacji ani swojego otoczenia (ich odchody są praktycznie niedostrzegalne, rozpylają się w powietrzu). Jerzyki należą do gatunków bardzo mocno przywiązanych do miejsc gniazdowania. **Po powrocie z zimowisk zajmują dokładnie tę samą niszę, szczelinę, otwór, w którym odbywały lęgi w poprzednim sezonie. Jeżeli dostęp do tego miejsca został zablokowany, to zdarza się, że ptak próbuje się do niego dostać aż do utraty sił.**

Jerzyki we Wrocławiu były od zawsze i to w bardzo dużej ilości. Tak było jeszcze kilkanaście lat temu. Obecnie stwierdza się znaczny spadek liczebności tego gatunku. **Główna przyczyna to prowadzona z łamaniem przepisów prawnych modernizacja budynków i związany z tym zanik siedlisk tego gatunku. Następuje systematyczne wyniszczanie tych wspaniałych ptaków.**

III. Jerzyk w literze prawa

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie

ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., nr 2183), jerzyk należy do gatunków ptaków

podlegających ścisłej ochronie gatunkowej i wymagających ochrony czynnej. W stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą wprowadzono w wyżej wymienionym rozporządzeniu następujące zakazy (§6. 1.):

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Jerzyka (i wielu innych gatunków) dotyczy również zakaz, o którym mowa w § 6 ust. 3. ww. rozporządzenia:

§ 6. 3. W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (2) w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia, wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących

IV. Placówki dydaktyczne

1. Zespół Szkół nr 6 we Wrocławiu, L.O. z oddziałami integracyjnymi nr XXX, Technikum nr 14, Szkoła podstawowa integracyjna nr 103, ul. Nowodworska 70-82

Możliwe jest zawieszenie 5 budek lęgowych w następujących lokalizacjach:

Zdjęcie nr 1

Zdjęcie nr 2:

ściana północna: możliwe jest powieszenie 5 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli).

Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra .

2. Liceum Ogólnokształcące nr XV im. mjr. Piotra Wysockiego, ul. Wojrowicka 58

Możliwe jest zawieszenie 20 budek lęgowych w następujących lokalizacjach:

Zdjęcie nr 3

Zdjęcie nr 4:

ściana wschodnia(skrzydło na lewo od wejścia): możliwe jest powieszenie 10 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli). Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

Zdjęcie nr 5:

ściana wschodnia (skrzydło na prawo od wejścia): możliwe jest powieszenie 10 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli). Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

3. Szkoła Podstawowa nr 113 im. Adama Rapackiego/ Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1

Możliwe jest zawieszenie 10 budek lęgowych w następujących lokalizacjach:

Zdjęcie nr 6

Zdjęcie nr 7:

ściana wschodnia (sala gimnastyczna): możliwe jest powieszenie 10 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli).

Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

V. Proponowana lokalizacja budek lęgowych dla jerzyków na budynkach mieszkalnych

Możliwe jest zawieszenie budek lęgowych w następujących lokalizacjach:

1. Budynek przy ul. Nowodworskiej 1-15.

Zdjęcie nr 1: Ściana północna (brama nr 9 do 15): proponowane jest powieszenie 8 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli) (po 2 panele dwubudkowe w każdym z 4 pionów nad klatkami schodowymi) Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra

Zdjęcie nr 2: Ściana północna (brama nr 7): proponowane jest powieszenie 4 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli). Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra

Zdjęcie nr 3: Ściana zachodnia: proponowane jest powieszenie 3 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli). Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

Zdjęcie nr 4: Ściana wschodnia: proponowane jest powieszenie 3 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli). Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

2. Budynek przy ul. Rogowskiej 34

Zdjęcie nr 5:

ściana wschodnia: możliwe jest powieszenie 4 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli).

Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

3. Budynek przy ul. Rogowskiej 24

Zdjęcie nr 6:

ściana północna: możliwe jest powieszenie 4 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli).

Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

4. Budynek przy ul. Zemska 1 - 7

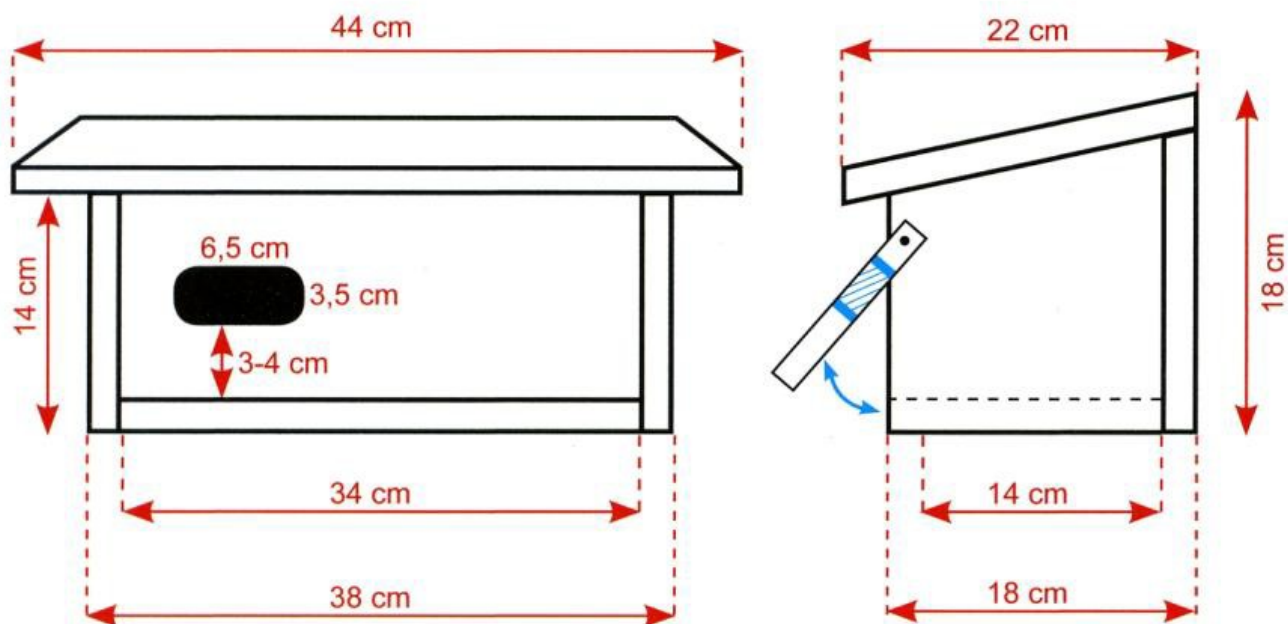

Zdjęcie nr 7:

Ściany północne: możliwe jest powieszenie 9 dwubudkowych paneli dla jerzyków (wróbli), po 3 panele dwubudkowe na każdej zaznaczonej ścianie. Budki powinny być rozwieszone bezpośrednio pod okapem dachu. Odległość między panelami powinna być około 0,5 metra.

VI. Budki lęgowe

A. Jerzyk

Wymiary budki dla jerzyka
(według „Instrukcja budowy i lokalizowania budek lęgowych dla jerzyka”)

Budka dla jerzyka

(według „Instrukcja budowy i lokalizowania budek lęgowych dla jerzyka”)

Panel dwubudkowy dla jerzyka (www.ptasieogrody.pl, zmienione); reszta wymiarów jak na rysunku powyżej 16

VII. Montaż i dbałość o budki

Budki powinny być powieszone w miejscu dotychczasowego otworu wlotowego do gniazda (w większości przypadków będzie to ściana szczytowa budynku tuż nad lub pod otworami prowadzącymi do stropodachu). Ważne jest, by bezpośrednio pod skrzynką była pozostawiona wolna przestrzeń minimum 5 m, by ptaki miały swobodny dolot do gniazd. Ponieważ jerzyki gniazdują kolonijnie należy wieszać od kilku do kilkunastu skrzynek obok siebie.

Odnosnie terminu najlepiej wieszać tuż przed przylotem jerzyków (koniec kwietnia, początek maja) lub w czerwcu i lipcu, kiedy młode ptaki poszukują miejsc na przyszły sezon lęgowy.

Budki powinny być wykonane z trwałego materiału np. z litej deski - nie płyt wiórowych czy sklejk. Można również stosować budki z trocinobetonu. Budki drewniane powinny być skręcone wkrętami do drewna (nie zbite gwoździami), co znacznie wydłuży ich „żywołność”. Zagięty ku górze gwóźdź, blokujący otwieranie się przedniej ścianki budki, powinien być solidnie umieszczony w podłodze budki. Należy pamiętać o prawidłowym zlokalizowaniu otworu wlotowego do budki. Powinien on znajdować się przynajmniej 3 - 4 cm nad dolną krawędzią budki. Ptaki często przed wejściem do budki najpierw przyczepiają się pazurkami do przedniej ścianki i wchodzi (a raczej wpełzają) do wnętrza. Krawędzie otworu wlotowego, budki muszą być w miarę gładkie, nie może tam być żadnych zadziórów, odstających drzazg i elementów, które narażałyby wchodzącego jerzyka na poranienie się. W celu zabezpieczenia budek przed namakaniem i tym samym wydłużenia ich trwałości daszki wszystkich budek od zewnątrz należy pokryć impregnatem oraz dobrze przymocowaną za pomocą gwoździków papą (nie stosować żadnych klejów!). Pokrycia papą można nie stosować tylko w przypadku tych budek, które umocowane zostaną bezpośrednio pod okapem, jeżeli w całości osłoni on ich daszki. Budki nie powinny być malowane od wewnątrz. Od strony zewnętrznej ścianek oraz dna możemy użyć środka przedłużającego trwałość drewna np. drewnochron w kolorze neutralnym, nie rzucającym się w oczy. Poszczególne budki powinny być przymocowane do ściany za pomocą przynajmniej dwóch kołków rozporowych. Budki dla jerzyków mogą być czyszczone co 3 - 4 lata w terminie: 15 października - koniec lutego.

VIII. Kosztorys:

Poniżej przybliżony kosztorys zakupu i montażu paneli dwubudkowych:

Koszt zakupu jednego panelu dwubudkowego to 88 zł.
(sklep.ptasieogrody.pl).

Koszt montażu jednego panelu dwubudkowego to ok. 400 zł.(firma Alpinista we Wrocławiu).

Projekt przewiduje powieszenie 70 paneli dwubudkowych.

Zakup paneli dwubudkowych: 6160 zł

Montaż: 28000 zł

Edukacja mieszkańców osiedla: ~2000 zł

Łącznie przybliżony koszt to 36000 zł.

IX. Literatura

1. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. 1995. „Czy budki lęgowe rozwiążą problem ochrony dziuplaków”. Gdańsk.
2. Zapraszamy ptaki do Gdyni. „Instrukcja budowy i lokalizowania budek lęgowych dla jerzyka”. Urząd Miasta Gdyni. 2013.
3. Zapraszamy ptaki do Gdyni. „Jerzyk – mistrz powietrznych akrobacji”. Urząd Miasta Gdyni. 2013.
4. Mikusek R. 2012. „Budki dla ptaków”. Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych. Kraków.
5. Walasz K. „Budki dla ptaków i nietoperzy zasiedlających budynki”. Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne. Kraków.